

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Na naslov c. kr. deželne vlade.

Slavno c. kr. deželno vlado pozivljemo, da prepreči terorizem, ki se izvaja od strani duhovščine nad učiteljstvom, če to prosi za kako službeno mesto. Slavna c. kr. vlada naj prepreči, da bi prihajala na učitelje-prosilce pisma take-le vsebine:

Spoštovani gospod učitelj!

Kakor sem izvedel, prosite za nadučiteljsko mesto v našem kraju. O Vašem političkem prepričanju se ne čujejo ravno pohvalne izjave. Ker moram čuvati interes ljudstva, vam moram odkrito povedati, da dobite zaproseno učeno mesto le pod sledečimi pogoji:

1. Da se za krajevne socialne razmere in zadeve sploh ne bodete brigali.
  2. Da torej pod temi pogoji ne bodete sodelovali pri nobenem društvu, ki bi nasprotovalo mojemu delu.
  3. Da se tudi sami ne bodete udeleževali prireditel, ki bi se mi zdele nasprotne mojim načelom.
  4. Da sploh ne bodete občevali z onimi ljudmi v kraju, ki so meni nasprotni.
  5. Da ne bodete naročeni na časopise, ki so nasprotni našemu duhu.
  6. Da tudi v šoli ne bodete ukrepali kaj, kar bi mi ne bilo po volji.
  7. Da bodete redno zahajali v cerkev in se udeleževali tudi popoldanske službe božje.
- Če ste voljni sprejeti tu navedene pogoje, potem prosim, da se mi pismeno zavezete jih izpolnjevati. Hkrati pa prosim mi blagovolite tudi naznaniti, če bi bili voljni morebiti sodelovati pri naših društvih in prireditvah.

Le pod temi pogoji Vas bodem priporočil na merodajnih mestih in bodete službo tudi gotovo dobili. Če pa morebiti ne bi bili voljni sprejeti omenjenih pogojev, moram pa v interesu ljudstva nastopiti pri merodajnih faktorjih zoper Vas.

Z odličnim spoštovanjem

N. N. župnik.

Slavno c. kr. vlado pozivljemo, da v deželni šolski svetu napravi konec takemu terorizmu župnikov nad učiteljstvom in napravi njih protekcijo v dež. šol. svetu nemogočo, ker je gnusna, nemoralna in protizakonita!

Pod takimi razmerami, kakor so zavidale sedaj na Kranjskem, se mora že vse nehati. Kaj pa je še sedaj c. kr. deželni šolski svet, ako že vsak posamezen župnik oddaja službe? Ali so postali pod deželnim predsednikom Schwarzem kranjski učitelji in učiteljice res že farovski hlapeci in farovske dekle? Ali v naši ustavni državi res ni več nobene sile, ki bi tej strahoviti predrznosti, domišljavosti in temu nekvalifikovanemu terorizmu napravila konec? Ali je postala pravica in postava vlačuga, ki jo sme ubijati vsak fanatični „božji namestnik“? Kaj in kdo ima danes na Kranjskem večjo veljavo: ali člen XIII. in XIV. državnega osnovnega zakona ali korumpirana banda kranjskih klerikalcev? Mi se čudimo, da morejo dostojni ljudje sploh še sedeti v deželni šolski svet! Puste naj Schwarz in

njegove klerikalne zaveznike, naj sami lomijo zakone in teptajo pravico. Ti bodo tudi sami ječali, ko jih udari roka razljučene osvete!

Vsa slovenska javnost naj se dvigne in obsodi take nečuvne škandale!

Vera, politika in učiteljstvo.

(Konec.)

Ne smemo in ne moremo odobravati radikalne fanatične gonje našega klerikalizma. On sicer trdi, da je klerikalizem in učeča cerkev eno in isto — a to je laž! Cerkev nas uči n. pr. Ne kradi! To pomenja: Ne kradi imetja, časti, poštenja in dobrega imena svojemu bližnjemu! Ako grešiš v tem oziru, moraš škodo poravnati, časti, poštenju in dobremu imenu dati zadoščenja drugače ni odpustanja! Pa kaj vidimo dan na dan v našem klerikalnem časopisju? Osebn. napade, preganjanja, obrekovanja, zasramovanja, poniževanja, kar večkrat provzročita sramoto, gmotno škodo in pridejo dotični ob dobro ime in poštenje, to so cvetke našega psevdokatoliškega klerikalizma. Tako lagati in zavijati resnico ne zna niti sam peklenšček kakor on. In to naj bo potem katoliško? Naj to odgovarja verskemu duhu? Ali je potem čudno, da se ne more ujemati naša inteligentna mladina s tako pisavo in politiko? Če ti lažeš, obrekuješ, moralno ubijaš in s tem kažeš, da teptaš z nogami temeljne nauke naše vere in ne verjameš v Boga ne v hudiča — čemu naj jaz verjamem? Po pravici trdi, da vodi transcendentalna morala v klerikalizem. Ako je učeči cerkvi to všeč, ker ne ustavi takih izbruhov, mora biti nam tudi všeč, ker ne bomo davali od tega nobenega odgovora.

Kakor imamo v klerikalni stranki ljudi, ki so pravega verskega prepričanja, ki po svojem prepričanju žive, in delujejo in so zaradi tega priljubljeni, spoštovani in na dobrem glasu, tako imamo v liberalni stranki mnogo vernih ljudi, ki obsojajo klerikalno blaznost in se ne morejo strinjati z njo. Naš narod je veren, pravih brezvercev je le malo, pa tudi ti se v zadnjih zdihih spravijo s cerkvi. Dokaze imamo za to. Doslednih ateistov, kakor drugod, pri nas ni ali so pa prav redke izjeme.

Radikalni klerikalci deluje vse na verski podlagi, a v svojem radikalnem fanatizmu pozabijo na pravo versko vzgojo. Vera mu je vse in — nič. Radikalizem vodi v fanatizem, ta pa v neznačajnost.

Bekli smo že, da morajo biti, političke stranke, ker le v boju je napredek. Vsak boj zahteva žrtve, brez teh ni zmage. Ker je šolstvo z učiteljstvom velike važnosti, želi vsaka politička struja urediti to po svojem okusu in duhu. Pri nas je postal boj za šolstvo radikalen in fanatičen, pojavlja se celo terorizem in strankarska brezobzirnost. Da ne bo med učiteljstvom toliko žrtev, je treba velike previdnosti in takta. Naš klerikalizem ima proti nam glavno orožje — vero. Črna in slika nas za brezverce, ki smo šoli in odgoji nevarni. Naše učiteljstvo je po veri izključno samo katoliško, glede političkega prepričanja pa v ogromni večini napredno

in narodno. Ako bi bilo v politiki nevarno, ali klerikalno, bi gosovo ne bilo te gonje.

Kot učitelji odgojevalci moramo govoriti samo golo resnico in čista dejstva. Povedati moramo vsakemu resnico v obraz, če je komu to drago ali ne. Poznati pa moramo tudi samega. Vsak ima samega sebe najraje, zato je pa tudi spoznanje samega sebe najtežje, ker ga tlači samoljubje. Povedali smo svoje mnenje o klerikalizmu in svobodomiselnosti, ogledati si moramo tudi sami sebe. Vprašajmo se, ako so opravičeni klerikalni napadi na učiteljstvo in šolo ali ne?

Nepristranski odgovor se mora glasiti, da so deloma pretirani, največ pa z namenom zlagani.

Šolski zakon zapoveduje versko - nravno odgojo, kakor jo je označil tov. Gangl na laski skupščini Zaveze v Novem mestu.

Svobodomiselnici zahtevajo svojo svobodno šolo brez verouka, a upravno sodišče je zavrglo njihovo pritožbo, ker ni utemeljena v sedanjem šolskem zakonu. Katoliška cerkev je opravičena kot učeča cerkev potezati se za svoje pravice. Naše napredno učiteljstvo se je oklenilo z vneto sedanjega šolskega zakona, ki mu daje narodno odgojo na versko-nravni podlagi, a s tem ni zadovoljna katoliška cerkev, ker zahteva vrhovno oblast pri odgoji, ki je sedaj v rokah posvetnega učiteljstva. Učiteljstvo se čuti pod sedanjim šolskim zakonom svobodno, zato je vedno poudarjalo, da je vneto za svobodno šolo opod sedanjim šolskim zakonom. Razume se, da je klerikalizem z namenom to pograbil, ker je sam proti veri in brez vere. njemu je samo za oblast.

Svobodna šola v duhu svobodomiselnosti je pri nas nemogoča, ker nasprotuje državnemu šolskemu zakonu, biti brezverec ali saj versko indiferenten.

Večina našega učiteljstva odklanja odločno vsak stik z brezverskimi svobodomiselnici, ki hočejo šolo kakršne ne priznava veljavni državni šolski zakon. Ko so imeli pred letom v Ljubljani svoje zborovanje, med njimi ni bilo učiteljskih zastopnikov. To bodi pribito in javno povedano, da se učiteljstvo zaveda svojega poklica in naloge. Nam ni znan nobeden brezverski svobodomiselnec med učiteljstvom. Tak učitelj bi bil podoben radikalnemu in fanatičnemu klerikalcu, ki je na videz veren, se zgraža nad brezverskimi izbruhi, a sam tepta z nogami vero in versko prepričanje z obrekovanjem, sovraštvom, intrigantstvom, denunciantstvom ter se šteje srečnega in zadovoljnega, ako je njegov nasprotnik moralno ubit, uničen, ponižan, ali oškodovan. Taka radikalna figura je neznačajna. Takšna klerikalna duša se upa kritikovati vse učiteljstvo, če dobi doma ali v tujini kako smet, s kričanjem: Glejte, ljudje božji, taki so naši učitelji! Po posameznih slabih duhovnikih ne obsoja nobeden pameten človek vesolne katoliške cerkve, logičsko bi bilo, da po nekaterih slabih ali lahkomiselnih učiteljih ne bi smel nihče obsojati vsega učiteljskega stanu, a klerikalizem ne pozna logike, pravice, resnice in tudi vere ne, zato piše take brezmiselne izbruhe le sebi v sramoto.

Naše šole so javne, delovanje učiteljstva je pod javno kontrolo, šolske oblasti, nadzorniki, starši, kateheti in krajni šolski sveti nadzorujejo nas in naše delo. Če je kdo kaj zakrivil, nositi mora sam posledice; da bi pa greh, pogrešek, ali napaka takega učitelja obeshali na veliki zvon v zasramovanje vsega stanu, ni dostojno, častno in tudi v verskem duhu ne. Vera nas uči ljubezni do bližnjega, prikrivati, potrpeti in na lep način poravnati napake njegove. Ali dela tako naš klerikalizem? Kaj še! Kdor bere naše klerikalne časopise, razvidi takoj, da so ti prav daleč oddaljeni od katoliškega duha in vere. Napadi na napredne učitelje so priča, da je zabredel naš klerikalizem daleč v blato brezverstva. Mi priznamo katoliški cerkvi nepristransko njene pravice, a pobijati moramo kot odgojevalci vse, kar kuži vero, dasi ni to naša direktna naloga. Kateheti nimajo vedno časa, moramo torej pomagati mi, da ljudstvo ne zdivia.

Naša katoliška cerkev ima kot učeča cerkev pravico in dolžnost učiti svoje verne verskih resnic ter čuvati in gojiti verskega duha med njimi. Ona ina tudi svoje verske obrede, ki jih moramo mi respektirati. Ako se drugoverci ne sramujejo svojih ver, čemu bi se mi sramovali svoje? Ako katoliški učitelj kot odgojevalec katoliških otrok med katoliškim ljudstvom živi, uči in deluje vzorno po tej veri, mu ni to v sramoto. Ločiti moramo pa strogo, to povemo s poudarkom, vero od brezverskega klerikalizma. Vsak učitelj, ki bi se izpodtikal nad kakršnimikoli verskimi obredi, je vr eden obsodbe. Za vse verske obrede je kat. cerkev sama odgovorna, učiteljstvo nima pravice se vtikati v to. Nekaj drugega je pa bolj za nadvlado našega klerikalizma v javni politiki. To ne sodi v vrsto verskih resnic, in tudi učeča cerkev tega ne uči, da bi morala duhovščina s svojimi pripadniki vladati v posvetnih zadevah vse svet. Moje kraljestvo ni od tega sveta, je učil Kristus. Mi priznavamo nadoblast cerkvi v dušnih zadevah, boj za nadvlado v posvetnih zadevah imenujemo klerikalno delo, ki ne bo nikdar doseglo, česar želi. Hipne uspehe ima sedaj pri nas, a to mora miniti, kakor je propadlo v drugih deželah in državah, kjer je bil klerikalizem že neomejen gospodar. Terorizem, ki se ga danes poslužuje, je že znak marazma in propada. V Rimu je danes župan framason Nathan — s tem je povedano vse.

Dosedaj nismo govorili in pisali tako jasno o veri in katoliškem učiteljstvu, ker se nam ni zdelo potrebno. Duh časa nas je prisilil k temu, ker nas klerikalizem hoče razdvojiti v katoliške in brezverske učitelje. Klerikalizem ni in tudi nikoli ne bo priznal sedanjega šolskega zakona, o čemer smo že govorili.

Da bi pa bilo mogoče sedanji šolski zakon preurediti v klerikalnem duhu potom državne postavodaje, nimamo najmanjšega upanja. Predelal je sicer deželni zbor kranjski v tem oziru nekaj po klerikalnem okusu, a temeljnih državnih zakonov predelati nima pravice, učiteljstvo ostane pri pouku in odgoji tam, kjer je bilo prej. Pa tudi te izpremembe niso dobile do danes najvišjega potrjenja.

Ker izlepa torej ne gre, je poizkusil z zvijačo in terorizmom. Kdor priznava sedanji

šolski zakon, je brezverec, kdor ga ne priznava, je pa Slomškar. Pri tem pa ni nobeden pomislil, da tudi katoliške učitelje veže svetost prisege na „brezverski“ sedanji šolski zakon. S tem postane ime „katoliški“ res prava klerikalna karikatura. Radikalni klerikalni pritisk zaradi boljših služb, političnega strankarstva in učiteljske bede je obrodil nekaj pomilovanja vrednega sadu.

„Katoliški učitelji“ Slomškarji so tu, ki pljujejo na šolski zakon, priznavajo duhovsko nadoblast nad šolstvom, imajo ponos imenovati se katoliške učitelje in psovati nas napredne za brezverce ter imajo tudi najboljše upanje, da dobe o priliki kako boljšo službo, pozablajo pa, da so krivoprisežniki! Pomislijo naj, da ostanejo v kljub vsemu temu samo učitelji, lačni in bedni, kakor napredni.

Šolski zakon ostane, značajni učitelji bodo tudi v bodoče, versko-nravna odgoja se bo gojila v kljub vsemu temu, dokler imamo sedanji državni šolski zakon, svet tudi ostane, dokler se ne podere — klerikalnem pa gotovo izgine prejaljši kakor drugod s površja z zgodovinsko slavo, da je nekdanj v svojem radikalnem brezverskem duhu odgojil v sramoto Slovencev breznačajne učitelje — Slomškarje!

Preziranje slov. štajerskega učiteljstva.

Kakor je bilo v našem listu že omenjeno, se je sestavila nekaka anketa glede regulacije plač štajerskemu učiteljstvu. V tej anketi ima seve tudi učiteljstvo svoje reprezentante, le da pogrešamo med temi Slovence. In vendar tvori slov. učiteljstvo ravnopraven del štajerske občine učiteljske organizacije, t. j. „Lehrerbunda“! Slov. učiteljstvo na Štajerskem je po svoji „Zvezi“ tvorec del deželne učiteljske „Lehrerbund“ ter bi moralo biti zastopano v omenjeni anketi ravno tako, kakor je istinito zastopano nemško po svojem „Verbandu“.

Mi sicer ne damo bogve kaj na to anketo, a da so ob nje snovanju slov. učiteljstvo popolnoma ignorirali, to ostro obsojamo ter pozivamo „Zvezo spodnještaj. slov. učiteljev in učiteljic“, da napram takemu zapostavljanju v primernih obliki izrazi svoj protest.“

Pozor, učitelji naborniki!

Pri vojaških nabornih imajo učitelji z zrelostnim izpričevalom in dekretom to ugodnost, da pridejo le v nadomestno rezervo. V ta namen pa mora vsak učitelj, ki pride k naboru, do zadnjega februarja vložiti tako-le prošnjo:

Sl. c. kr. okr. glavarstvo!

Vdano podpisani N. N., rojen l. . . . ., je pristojen po svojem očetu v . . . . . politični okraj . . . . ., zdaj kot učitelj v . . . . ., prosim v smislu §§ 18. in 32. vojnega zakona iz l. 1899. in § 50. vojnih predpisov iz l. 1849, da me v slučaju, da bi bil potrjen ob naboru l. 1911., uvrste v nadomestno rezervo. V to svrhu prilagam dekret in zrelostno izpričevalo. V . . . . . dne . . . . . 1911.

N. N., učitelj.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Jubilejska samopomoč.“ Člane opozarjam, da naj store svojo dolžnost in vplačajo znesek za dva smrtna slučaja in letnino za 1911. Veliko jih je že vplačalo, pa jih je še zaostalih. Prosim torej, da bo red v poslovanju; tudi stari dolg naj se poravnal!

Predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Ptujski okraj zboruje v četrtek, 16. februarja t. l., ob 10. dopoldne v okoliški šoli.

Vzporad:

1. Zapisnik. — Dopisi.
  2. Letno poročilo.
  3. Volitev odbora.
  4. Volitev dveh pregledovalcev računov.
  5. Konzerviranje sadja in povrtine po najnovejših izkušajah. Demonstrira viinarski inštruktor g. Zupanc.
- K prav obilni udeležbi vabi o d b o r.

Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj ima v četrtek, 2. februarja 1911, ob 10. uri dopoldne v šoli pri Sv. Trojici v Sl. g. svoje glavno zborovanje s sledečim vzporedom: 1. Dopisi. 2. Zapisnik. 3. O novejši slovenski literaturi; govori slovenski pisatelj g. Ivan Cankar. 4. Poročilo tajnikovo. 5. Poročilo blagajnikovo. 6. Poročilo učiteljske zastopnikovo. 7. Volitve. 8. Slučajnosti. Že zaradi 3. točke se nadejamo polnoštevilne udeležbe. Gosti dobrodošli!

Jos. E. Mavrič,
t. č. predsednik.

Saleško učiteljsko društvo je imelo v nedeljo, dne 15. t. m., v Šoštanju svoj redni občinski zbor, ki je bil prav dobro obiskan. Društveni predsednik tovariš Koropec pozdravi s presrečnimi besedami številne navzoče, posebno povdarjajoč, da pretirna večina našega učiteljstva ve ceniti in uvaževati organizacijo, ki nam je edini up na boljšo bodočnost. Poziva tudi, naj člani z navetjo in sodelovanjem podpirajo društveni odbor, zakaj le tako postane delovanje društva živahno in vsestransko zanimivo. Nadalje pozdravlja navzoča gosta gđ. Bizo Fisterjevo in višjega nadzornika „Prve Češke“ g. Tomažiča.

Po odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja in po razgovoru o dopisu Judenburskega učiteljskega društva v zadevi ankete za regulacijo učiteljskega plača je poročal g. Tomažič o važnosti življenjskega zavarovanja v narodno-gospodarskem pogledu ter učiteljskega v socialnem oziru. V svojem jedrnatem govoru nas je g. podavatelj temljito seznanil z delovanjem „Prve Češke“, ker ta zavarovalnica upošteva nas in obljublja naši organizaciji letne dohodke, jo bo učiteljstvo gotovo in rade volje pri vsaki nedeži se priliki podpiralo in uvaževalo. Ko je podala tajnica Milica Jurkovičeva letno poročilo, blagajnik tov. Lukman pa računsko poročilo — kateri poročili je vzel občini zbor za zadovoljstvom in odobravanjem na znanje, — se je vršila volitev novega odbora. Izvoljeni so bili tov. Koropec predsednikom, tov. Lukman podpredsed. in blagajnik, tov. Vrečko Martin tajnikom, tov. Trobej in Armič odbornikom.

Za prihodnje zborovanje se je določilo Velenje, kjer se snidemo, — upamo, polnoštevilno dne 5. sušca t. l.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim tinstvom.

Promet do konca grudna K 367 629-97.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Leto XXXII. šte. 1. Vsebina: 1. Avguštin Požegar: Misli o reformi ljudske šole; 2. Pav. Flerè: H. Scharrelmann; 3. Drag. Humek: Ris-nje in rokotvorni pouk; 4. Fragmenti; 5. Razgled: Časopisni vpogled, Šolske in učiteljske vesti, Šolstvo na slovenskem jugu, Višješolski vestnik, Razne vesti. — Naročajte in širite ta naš izborni pedagoški in znanstveni list!

Naša bodočnost. Glasilo napredne mladine. Leto IV., šte. 1. Vsebina: O ljudskem štetju. — Prek. Tirolske v Italijo. — Vzgojevalni momenti v telovadbi. — Vladarji in napredek Crnogore. — Razvoj občil. — Vestnik za sokolski naraščaj. — Listek.

Politiški pregled.

* Državni zbor. Ker se koncem t. m. sestanejo delegacije v Budimpešti, bo zasedanje prekinjeno in se potem zopet otvori dne 7. februarja.

* Stroški za avstrijsko vojsko. „Pester Lloyd“ javlja, da bo takoj ob otvoritvi delegacij na prvi seji mornariškega odbora poveljnik vojne mornice predložil popolen program mornice. Proračunjene potrebe mornarice za leto 1911 znašajo 312 milijonov in 600 000 kron. Ta vsota se razdeli na 4 leta. — Skupna vojska bo potrebovala 39 mil. kron več nego minolega leta.

* Evropski škandal je ljudsko štetje v Avstriji. Tako je govoril v zbornici čiški soc. dr. Winter — a preskrbljeno bo, da Evropa izve o tem škandalu. To štetje ne more služiti v podlago za nobeno administrativno ali zakonodajno reševanje narodnih vprašanj.

* Bosna-Hercegovina šteje 1,893.683 prebivalcev.

* Republikanska stranka na Ogrskem. „Zeit“ poroča iz Budimpešte, da namerava ustanoviti nekdanji poslanec Nagy na Ogrskem republikansko stranko in da je že v zvezi s predsednikom francoske republike Falhèresom.

* Volilna pravica za ženske na Danskem. Danska vlada predloži državnemu zboru zakonski načrt o izpremembi ustave. Po tem načrtu dobijo volilno pravico tudi ženske, ki so dovršile 25 leto starosti. Šele pred kratkim so dobile danske ženske občinsko volilno pravico.

Obrambni vestnik.

* Se enkrat okrožnica „Lehrerbunda“. V glasilu slovenske mladine „Naš dom“ čitamo v 23. zvezku (letu X. 253 254) pod naslovom „Surovost in naprednost“ take poklone učiteljstvu, da jih ne moremo mirno prezreti. Pomisliti je treba, da se ta list širi v mnogih tisočih izvodih med slovensko mladino. Pisec članka je gotovo kak duhovnik, ki je poln ljubezni do učiteljstva.

List piše doslovno: „Nemško društvo „Lehrerbund“ je pred kratkim izdalo okrožnico na učiteljstvo, v kateri psuje Slovence in njihove zastopnike v deželnem zboru. In zakaj? Učitelji bi radi imeli večjo plačo, deželni zbor pa ne more zborovati, torej gola dobičkarija je navdihnila tisto okrožnico.“ Potem navaja ono žaljivo točko in govori o nemški učiteljski zvezi. Prav po klerikalni navadi psuje dalje slovensko učiteljstvo, ki je to okrožnico širilo, n. pr.: „Poznamo se! Podle in propadle duše ste, nič boljši od svojih nemških tovarišev.“

Potem napada narodno stranko in učiteljstvo na prav sirov način. List piše: „Liberalni učitelji so glavna opora narodne stranke, ki se toliko hvalisa s svojim naprednjaštvom. In narodna stranka je soodgovorna za to nesramno okrožnico. Ne samo, da ni povzdignila glasu zoper, marveč njeni voditelji so celo grozili, da bodo razbili shod, ki je imel protitirati zoper to nečuvno surovost. S tem so pokazali, da odobravajo okrožnico. Kakor se iz jame, polne gnilobe in trohnobe, širi smrad, tako se je iz mlakuže našega nemčurstva in liberalstva vzdignila ta izjava, ki je znamenje strašne gnilobe. Nihče bi ne mogel bolj natančno oslikati štajerskega nemčurstva in liberalstva, kakor se je samo s to izjavo. Smrdljivo blato, ki ste ga vzdignili, je padlo na vas, do nagega ste se odkrili. To je tisti napredek, ki s šnoparjami hoče poživiti naše ljudstvo, to je napredek, ki z nemškimi šolami hoče poneumiti našo mladino, to je napredek, katerega gnojnica se razteka po „Štajercu“ in drugih nemškutarskih listih. Niste naprednjaki, surovine ste.“

V takem tonu piše list, ki naj vodi mladino do izobrazbe! S takim odurnim pisanjem kratijo ugled učiteljstvu! In koliko pišejo duhovniški listi o povišanju učiteljskih plač! Seveda, ko so dobili duhovniki pred par leti 10 milijonov za „nič delo“, tedaj je bilo vse dobro. A sedaj, ko bi se naj pomagalo učiteljstvu, ki pošteno dela, toliko hujskajo zoper potrebno povišanje plač. Ni potrebno primerjati dohodkov duhovnika z onim učitelja. Vsak ve, kako se duhovnikom dobro godi, a vendar ni njihova bisaga nikoli polna.

Kar se pa tiče izdaje okrožnice in žalitve slovenskega naroda, je slovensko učiteljstvo pri svojih učiteljskih zborovanjih odločno protestovalo zoper to okrožnico. Naj bi pisec članka malo pregledal „Učit. Tov.“ — „Lehrerbund“ pa izjavlja, da ni v nikaki zvezi z okrožnico. („Pädag. Zeitschrift“ št. 1. z dne 10. jan. 1911.) — Navadna klerikalna lumparija pa je, da bi slovensko učiteljstvo to okrožnico širilo. Iz celega članka se vidi, v kakšnem smislu piše list, ki hoče izobrazevati mladino. Pomilujemo narod, ki ima take vzgojevalce!

Učiteljski konvikt.

Dar. G. Fran. Stražišar, posestnik na Jezeru pri Preserju, je daroval 5 K, ker mu je v kazenski poravnavi g. nadučitelj A. Korbar odpustil žalitev.

Janko Zirovnikove narodne pesmi za šolsko mladino (I zvezek) imajo tole vsebino. 1. Bežimo, tecimo! 2. Na planinah lušno biti. 3. Na planinah solnčeve sije. 4. Jaz pa pojdem na Gorenjsko. 5. Naš cesar mi je vedno ljub. 6. Radecki ima sivo glavo. 7. Otrok, živim v veselji. 8. Marnha sem bila. 9. Narodna popevčica. 10. Golobček čedna stvarica. 11. Lepo mi poje črni kos. 12. Prav vesel iz šole grem. 13. O moj preljubi dragi dom. 14. Barčica po morju plava. 15. Jag-r pa jaga. 16. Prišla bo pomlad. 17. Solnce brez hribeček gre. 18. Sijaj, sijaj solnčice. 19. Bog je ustvaril zemljo. 20. Nesrečna zima mrazi me. — Kajpada, koliko lepega narodovega blaga za 20 vinarjev! Na vas je pa, tovariši in tovarišice, da pride to blago čim prej med narod potom naše mladine.

Položitve za plačevanje letnine bo začel razpošiljati blagajnik v enem tednu.

Učiteljski vestnik.

Učiteljska izobrazba. Službena in stanovska vzgoja.

I.

Dasi so vprašanje o naši stanovski izobrazbi že mnogo prer-šetovali, da imamo v slovenskih in neslovenskih literaturah že re-

šeno to vprašanje in so fiksirane zahteve učiteljstva z ozirom na reformo in reorganizacijo naših učiteljskih kot vzgojevališč in izobrazovališč učiteljstva, vendar se med slovenskim učiteljstvom še ni dovolj pokrepila ta ideja in ni še tako odločno vzklikala in dozorela v posamezniku kakor bi to morala. Zahteva po vseučiliškem študiju se med mnogimi izmed nas pojavlja v meglenosti! Globljih, temeljnih točk še nismo fiksirali! Natančno še nismo premo-trili razmer, pogojev in položaja, nimamo še tozadavne literature razen par raztresenih odlomkov po „Učiteljskem Tovarišu“ in „Popotniku“.

Toda še manj kakor vprašanje naše izobrazbe smo sistematično proučevali vprašanje o naši vzgoji. Vzgoja napravi človeka za človeka! In v tem oziru smo na slabšem, ker tu se ne moremo naslanjati na vnanje vplive, zakaj pri vzgoji moramo zahtevati individualizovanja, ker le taka vzgoja je prava naša vzgoja, da nas lahko vzgoji za delavce, ki bodo lahko vršili dolžnosti, katere stavi nanj človeštvo, šola ali služba, stanovska družba in narod istega okraja.

Ni nam namen, da tu govorimo o stanovski izobrazbi prav obširno in natančno, tudi nam ni namen govoriti o službeni (strokovni) vzgoji, temveč je naš glavni namen, da premo-trimo stanovsko vzgojo z najožjega stanovskega stališča. Zatorej nikar ne zamenjajte pojma stanovske dolžnosti s službenimi dolžnostmi in stanovske vzgoje z službeno vzgojo: stanovska vzgoja nam naj predočuje vzgojo, ki jo prejema učiteljstvo z ozirom na učiteljstvo kot stan ali kot socialno skupino v narodu, ki živi kot naroden del skupno enotno urejeno življenje in zavzema svoje stališče napram drugim socialnim skupinam v narodu in svoje stanovsko stališče napram vsem porajajočim se vprašanjem v narodu in izven naroda.

Četudi je naša službena izobrazba in vzgoja taka, da bi lahko o marsičem razpravljali, kritično predelali in kritikovali, vendar naj se z ozirom na to omejimo le na kratko in fiksiramo za danes le sledeča vprašanja: 1. Ali zadostuje naša materialna izobrazba, ki jo dobivamo na naših učiteljskih, potrebam in zahtevam izobraženega človeka v XX. stoletju; ako zadošča učitelju in zahtevam, ki jih stavlja nanj šola kot vzgojiteljica človeka, kakršnega zahteva razvoj današnje dobe? 2. Ali zadošča z ozirom na to formalna izobrazba, ki jo prejemo, tem zahtevam? 3. Ali je vzgoja, bodisi službena (strokovna), stanovska ali splošno človeška, ki jo dobivamo na naših učiteljskih, zadostna? Ali odgovarja zahtevam dobro vzgojenega človeka; zahtevam tako vzgojenega človeka, da bo po tej vzgoji lahko izvrševal ono nalogo, ki mu je dana, in ustrezal onim zahtevam, ki jih nanj stavijo? Kratko rečeno, če je naša vzgoja zadostna ali popolna!

Če bi se hoteli spuščati v kritiko prvega vprašanja, bi se morali podrobneje pečati z ustrojem naših učiteljskih z ozirom na učno suov, z ozirom na sprejem v učiteljske in z ozirom na učno dobo. Hkrati bi se morali pečati z reformnimi stremljenji, bi morali upoštevati tudi višje predmete, kot namodestilo vseučiliškega študija, a vse to fani danes naš namen, temveč le konstatujemo dejstvo, da bomo vedeli, da ne samo naša vzgoja, temveč tudi naša izobrazba ne zadošča našim potrebam.

Še manj pa je zadovoljiva naša izobrazba v formalnem oziru, kar najbolj občuti začetnik, ki na vse načine vegetira, ker mu formalna izobrazba ne nudi tega, da bi vsaj na enem stališču stal lahko trdno — samostojno. Pa kako, saj če natančno premo-trimo najvažnejše, odločilne momente v naši izobrazbi, moramo takoj opaziti enostranost in nepopolnost. Dasi nihče ne odreka teoretičnosti njenega važnega mesta, vendar se nam v kljub porabi večjega časa zdi naša formalna izobrazba še premalo praktična. Birokratizem je rana današnje šole in dokler se bodo celo na naših učiteljskih neposredno izobrazovali birokrati, toliko časa nam ni upati, da bi s koles šolstva padla ta coklja, in nam ni upati, da bi napredovalo šolstvo. Še bolj kot birokratizem pa po usodepolne za naše šolstvo njega neizogibne posledice. Ne rečemo, da naj ne jemljemo pri tem v prvi vrsti v poštev osebe učenčeve, toda če nam bo le ta vedno izhodišče, se bo kmalu oseba učiteljeva nagnila čez težišče in bo omagala pri svoji nalogi, ker ne ena oseba, po kateri se računa, temveč množinski pouk ga spravi iz težišča. A še večja napaka, ki tičimo danes v nji do grla, je ta, da je učitelj bolj v službi šolskih, sodnih uradov in nadzorovalnih organov, nego v službi otroka in šole. Kratko povedano: one statistične, avtomatične izpovedbe, ki mora z njimi učitelj avtomatično služiti — celo z duplikati — raznim uradom, so tako občutno breme za učitelja in šolo, da če se njega naraščajoča sila ne omeji, bo neizogibna občutna posledica v šolstvu. In poleg tega še zunanje — in le zunanje — pomembnejše zahteve nadzorovalnih organov. Gospodi bi morali povedati, da ni vse — kar je na zunanje natančno — tudi najboljše na znotraj! In v resnici je odgovor na vprašanje: „Kdaj postane učitelj vzgojevalec otrok“, ta, da